

Sveriges Universitets- och
Högskoleförbund**Härmed överlämnas rapporten Tillgodoräknande av utländsk högskoleutbildning – riktlinjer och god sed. Högskole-representanterna i gruppen står givetvis till tjänst med att besvara ev frågor.**

Arbetet har bedrivits sedan juni 1998 med sju sammanträden och kontakter på annat sätt däremellan. Inledningsvis krävdes många samtal kring praxis, arbetsrutiner och erfarenheter, vilka förutom att ligga till grund för huvudtexten har lett till avsnittet hjälpreda vid handläggning. Under arbetets gång har kontakter tagits med examenshandläggare vid universitet och högskolor, inte minst för att samla in lokala föreskrifter, men också för att få synpunkter i specifika frågor. Vid ett möte har Bobby Deogan, CSN, informerat om föreskrifter för studiemedel utomlands, ett föreskriftsområde där gränsdragningen till tillgodoräknande ofta är oklar för studenterna. Underhandskontakt har också tagits med Högskoleverkets informationsavdelning för att se på hur tillgodoräknandemöjligheter beskrivs i centralt producerade texter som vänder sig till presumtiva studenter och studenter.

Arbetet har varit mycket stimulerande för gruppen, tack vare att i den har representerats olika kunskaper och erfarenheter av tillgodoräknande av såväl utländsk som svensk utbildning, vilket har givit olika och fruktbara infallsvinklar. Många förslag har prövats, förkastats och återuppstått i nytt sammanhang och diskussionernas vågor har stundom gått mycket höga. Texten har vuxit fram successivt och ända till slutversionen har vi varit öppna för ändringar och följdändringar.

Vårt förslag avser utländsk högskoleutbildning, oavsett hur studenten inhämtat den och oavsett skälet för studier vid svensk högskola. Det handlar alltså om svensk högskolas utbytesstudenter, studenter som är mobila på egen hand, invandrare/flyktingar med akademisk utbildning i sitt hemland. Antalet ärenden känner ingen, men det är stort och ökande.

Mycket av det vi föreslår finns redan i lokala föreskrifter och i praxis. Vårt förslag till riktlinjer och god sed är ett led i en strävan att högskolan även skall ha en minsta gemensamma nämnare för hantering och handläggning av tillgodoräknandearärenden. Därtill behövs också ett regelbundet och organiserat erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan dem som arbetar med dessa frågor. Resultatet av dessa båda faktorer i samverkan kan förväntas bli gott för både studenterna och för högskolan.

Med vänlig hälsning

Irja Persson Utterhall

**Tillgodoräknande av utländsk högskoleutbildning -
riktlinjer och god sed**

Redovisning av ett utredningsuppdrag

Sveriges Universitets- och Högskoleförbunds samverkansgrupp
i frågor som gäller tillgodoräknande av utländsk högskoleutbildning

Sveriges Universitets- och Högskoleförbund

Den av förbundet tillsatta arbetsgruppen har idag avslutat det uppdrag som givits genom presidiebeslut 2 april 1998 vad avser punkterna

- 1.** avge förslag till generella riktlinjer för tillgodoräknande av utländsk högskoleutbildning
samt
- 2.** avge förslag till god sed i arbetet med erkännande/tillgodoräknande av utländsk utbildning

och överlämnar härmed resultatet av arbetet.

Högskoleverkets representanter i gruppen, Ann Besmanoff och Eva Ragnarsson, har deltagit i arbetet som diskussionspartners men har inte deltagit i gruppens beslut. SFS:s representant, Clara Edman, har under hela arbetet tagit del av allt diskussionsunderlag och framväxande texter men har endast deltagit sporadiskt i sammanträdena.

Borås, Göteborg, Uppsala, Linköping och Stockholm 13 september 1999

Ingrid Iveling

Irja Persson Utterhall

Karin Sandevärn

Monica Ungerholm

Maria Wahréus

Riktlinjer för tillgodoräknande av utländsk högskoleutbildning i grundutbildningen

Inledning

Tillgodoräknanderätten är ett viktigt element för att gynna det livslånga lärandet, mobiliteten inom landet och mellan länder samt högskolans internationaliseringsarbete. Högskolan skall i såväl studieorganisation som i lokala föreskrifter främja ett generöst förhållningssätt till tillgodoräknande. Tillgodoräknande skall därför kunna ske även om liknande utbildning inte finns vid den egna högskolan eller om innehållet i kursplaner och litteraturlistor från utlandsstudierna inte helt överensstämmer med hemmauniversitetets.

Dessa riktlinjer är avsedda som komplement till högskoleförordningens 6 kap 12-14§§, vad avser *utländsk högskoleutbildning*. De avser alltså endast prövning av tillgodoräknande inom grundutbildning.

Tillgodoräknandeordning

Riktlinje

Högskolan skall fastställa lokala föreskrifter och beslutsordning vad avser tillgodoräknande och göra dem tillgängliga ("tillgodoräknandeordning").

Kommentar

Det förekommer vid samtliga högskolor att studenter får information/beslut om tillgodoräknande (både bifall och avslag) av tjänstemän som inte har befogenhet att fatta beslut. Det förekommer också att beslut av båda slagen meddelas muntligt. Detta leder ofta till problem, när det formella beslutet skall fattas - studenten kan ha missförstått eller fått fel information/beslut och genomfört studier utomlands på felaktiga premisser. När detta sker får prövningen ske på de grunder och de sätt myndigheten normalt handlägger ärenden där studenten har/kan ha missletts. God information om såväl föreskrifter som handläggningsordning kan väsentligt förbättra situationen för studenter och för högskolan i övrigt.

Konsekvensprövning

Riktlinje

När lokala examensföreskrifter och utbildningsplaner fastställs skall högskolan pröva dem i syfte att underlätta möjligheterna för tillgodoräknande (konsekvensprövning av beslut rörande utbildningens innehåll och organisation).

Kommentar

Utbildningsplaner och lokala examensföreskrifter kan, genom att t.ex. ha liten eller obefintlig valfrihet och/eller mycket strikta krav på kombinationer av ämnen, förhindra möjlighet att tillgodoräkna utbildning som i övrigt uppfyller alla krav för tillgodoräknande. Detta stimulerar inte mobilitet och inte heller det livslånga lärandet.

Tidsfrist

Riktlinje

Ansökan om tillgodoräknande skall normalt behandlas inom fyra månader från det att en fullständig ansökan inkommit. Det åligger den sökande att ansvara för att ansökan är fullständig.

Kommentar

Den norm som Lissabonkonventionen anger bör alltså gälla. Kortare tid inte är realistisk, om än aldrig så önskvärd.

Vem har rätt att få utbildning tillgodoräknad

Riktlinje

Tillgodoräknandeprovningen är ett viktigt element i studieplaneringen. Den som inte är student men är invandrare/flykting med akademisk utbildning i hemlandet och som strävar efter att i Sverige komplettera denna skall få ansökan om tillgodoräknande prövad utan att uppfylla kravet på att vara student vid högskolan.

Kommentar

Student vid en högskola har rätt att få beslut om tillgodoräknande (SFS 1993:100 6 kap 14§). För att vara student skall man vara antagen till och bedriva studier vid viss högskola (SFS 1993:100 1 kap 4§). Uppfylls inte detta villkor har högskolan således ingen skyldighet att tillgodoräkna tidigare utbildning.

Invandrare/flyktingar bör få en gynnsammare behandling än högskoleförordningens minimigräns. Skälet är att denna grupp ofta inte bara har behov av kompletterande högskolestudier i Sverige, vilket också andra som läst utomlands har, utan därtill att de ofta måste kompletteringsläsa vid kommunal vuxenutbildning för grundläggande och särskild behörighet. Denna studieplaneringsprocess, med ofta lång total studietid, gynnas väsentligt av kunskap om svensk högskolas bedömning av deras tidigare akademiska utbildning. Att resp högskola därutöver kan handlägga även andra ansökningar på samma gynnsamma sätt är en självklarhet.

Kravet att ha examinerats

Riktlinje

För att tillgodoräknande skall prövas måste den sökande normalt kunna dokumentera att hon/han har examinerats i kurs (motsv.) med minst godkänt resultat.

Kommentar

Uppdraget avser frågor som rör tillgodoräknande av utbildning. Genom den skall studenten ha fått de kunskaper och erfarenheter (motsv.) som den avsåg att ge. Enbart deltagande i utbildning kan normalt inte ligga till grund för tillgodoräknande. Resultatet måste prövas i någon form; denna form kallar vi examination. Examinationens form eller hur resultatet av examinationen uttrycks (om

t.ex. betyg ges i speciell skala eller om vistelse eller deltagande räcker för "godkändnivå") skall däremot normalt inte spela någon roll.

Tillgodoräknande utöver examensvillkorets poänggräns

Riktlinje

Tillgodoräknande av utländsk utbildning skall normalt göras även om studenten genom utbildning i Sverige uppfyller undre gräns för generell examen resp för yrkesexamen där "minst" ett visst antal poäng föreskrivs. Detta gäller under förutsättning att avsedd examen inte redan har utfärdats.

Kommentar

Examensvillkoren är normalt uttryckta i form av att ett visst minsta antal poäng krävs (SFS 1993:100 bilaga 2). För generella examina och för ett antal yrkesexamina finns därför ingen övre gräns för antal poäng i examen.

Ett skäl för den föreslagna riktlinjen är att avnämarna härigenom får information om hur en svensk högskola bedömer den utländska utbildningen, ett annat är att studier utomlands mycket ofta görs som tillägg till studier i Sverige, inte alltid som tillägg till/breddning av studier i Sverige.

Betyg

Riktlinje

Studieprestationen betygsätts av den utländska högskolan, inte vid tillgodoräkandet.

Kommentar

Det finns inte krav på att betyg skall finnas i högskolan. Om betyg används, föreskrivs genom högskoleförordningen vilka uttryck för betyg som skall användas. Inget hindrar dock högskolan att använda andra uttryck för betyg; för sådant beslut krävs inga särskilda skäl. Förordningen förhindrar inte omprov i betygshöjande syfte, det som ibland kallas "plussning" (vilket däremot många lokala föreskrifter gör). Föreskrivet är vem som bestämmer betyg - examinator - samt att beslut om betyg inte får överklagas. (SFS 1993:100 6 kap 10-11 §§, 12 kap 2§)

I en del länder finns klart föreskrivet vilka uttryck för betyg som skall användas, vilka skalsteg som skall finnas och hur betygen distribueras på skalan till de enskilda studenterna. Inte sällan sker detta genom normalfördelning vid tentamenstillfället. Vanligt är att de nedersta (t.ex. i Italien) eller översta skalstegen i stort sett aldrig används (t.ex. i Danmark). I vissa länder kan betyg överklagas (t.ex. i Norge). Det är inte rimligt att göra jämförelser mellan system grundade på så olika grundförutsättningar - och denna orimlighet är inte begränsad till jämförelser mellan studier i andra länder och i Sverige utan gäller också jämförelser inom Sverige.

Nationell giltighet

Riktlinje

Tillgodoräknande inom utfärdad examen vid viss högskola skall normalt godtas av annan högskola. Beslutet kan dock omprövas för examen vid den andra högskolan om väsentlig skillnad föreligger mellan de båda högskolornas bedömningar eller praxis.

Kommentar

Beslut om tillgodoräknande gäller (självfallet) vid den högskola där beslutet har fattats. Det är önskvärt att besluten så långt möjligt har nationell giltighet. Nationell enighet om riktlinjer och tätare, organiserat utbyte av kunskaper, erfarenheter och synpunkter är viktiga steg på den vägen. Ett nationellt forum härför och utbytestjänstgöring vore bra verktyg för kunskaps- och erfarenhetsutbyte och för successiv harmonisering av bedömningarna.

Studieformens betydelse

Riktlinje

Tillgodoräkandet skall inte påverkas av i vilken form utbildningen har genomförts (t.ex. genom distansutbildning, IT-baserad utbildning), så länge studieprestationen kan ingå i examen vid den högskola där utbildningen har genomförts.

Kommentar

Med hänsyn till den tveksamhet som i andra länder kan råda om erkännande av utbildning som distribuerats i (ännu så länge) mindre vanligt förekommande form är det viktigt att klargöra principen.

Utbildningens beskaffenhet

Bakgrund

Högskoleförordningen (SFS1993:100) 6 kap 13§, om beskaffenhet och omfattning:

Studieprestationen i annat land tillgodoräknas efter prövning av dess beskaffenhet, nedan benämnt kvalitet, och dess omfattning, nedan benämnt kvantitet.

1.

Kvalitetsfaktorerna är den utländska utbildningens standard, nivå, art och innehåll i relation till vad den är avsedd att tillgodoräknas för.

Riktlinje

Om något av följande villkor är uppfyllt skall utbildningen anses ha godtagbar kvalitet:

- a) den är statlig, statligt erkänd eller ställd under statlig tillsyn;
- b) den är erkänd av regional myndighet som har statens uppdrag att erkänna utbildningar;

c) den är erkänd av en organisation som har statens uppdrag att ackreditera utbildningar, eller av en ackrediteringsorganisation som är allmänt accepterad.

I övrigt bör högskolan i förekommande fall följa Högskoleverkets föreskrifter om s.k. godtagbar standard i relation till studiestödsförordningen vad avser vissa länder (nuvarande föreskrift HSVFS 1998:4).

Om viss högskola beslutar att annan utbildning än sådan som kan hänföras till a-c ovan generellt har för sammanhanget godkänd standard skall sådant beslut på lämpligt sätt meddelas övriga högskolor.

Kommentar

I anslutning till sista stycket i riktlinjen: det är också önskvärt att högskolan meddelar Högskoleverket.

2.

Kvantitetsprövningen sker efter prövning av studiernas omfattning i relation till ett normalstudietidsbegrepp. I Sigtunaavtalet 1975 påbjöds de nordiska länderna att utveckla ett begrepp för att allokeras ett normalstudietidsbegrepp till kurser/utbildning, något som senare påbjöds inom det europeiska samarbetet genom European Credit Transfer System. Bilden ser i dag ut som följer:

20 studieveckor FIN =
10 vektall NO =
15 einingar IS =
½ årsværk DK =
30 ECTS-credits =
20 poäng SE

Riktlinje

Om det vid det utländska universitetet finns ett system för att uttrycka studierna omfattning i studietidsbegrepp av det slag som det svenska poängsystemet skall det systemet användas för omräkning till svenska poäng.

Riktlinje

ECTS-credits skall alltid accepteras som gemensam omräkningsfaktor.

Kommentar

Det förekommer att angivna ECTS-credits vid omräkning har givit något fler poäng än landets eget poängsystem gör. Det finns därför skäl att föreslå ett gemensamt förhållningssätt till detta. Om det utländska universitetet anger ECTS-credits för kurserna och de skiljer sig från systemets normalstudietidsbegrepp skall således den för studenten gynnsammaste poängjämförelsen göras vid omräkning, om det inte är uppenbart fel.

Riktlinje

Om normalstudietidsbegrepp inte finns sker beräkning av en termins eller ett läsårs rimliga tillgodoräknandepoäng genom att beräkna poäng/credits (motsv.) som del av totalsumman poäng/credits för examen.

Kommentar

Vid ett visst universitet anses 13-18 credits vara heltidsstudier, därmed avseende det antal poäng/credits studenten behöver ha i sitt studieprogram för att komma i åtnjutande av rättigheter av olika slag som heltidsstudent (ett för svensk högskola främmande system, som ofta ger upphov till missförstånd) - men för examen är tre läsårs normalstudietid (uttrycks ofta i programbeskrivningen som att utbildningen är treårig) och för den krävs 108 credits, dvs 18 credits skall i sådant fall svara mot 20 poäng.

Riktlinje

Om det vid det utländska universitetet inte finns poäng eller liknande knutna till kurserna/utbildningen (motsv.) skall ett läsårs heltidsstudier normalt svara mot 40 poäng och en termin (vid traditionellt tvåterminssystem) mot 20 poäng.

Kommentar

Metoden att räkna antal studieveckor per termin kan inte rekommenderas då detta ofta är svårberäknat (t.ex. räknas i vissa länder självstudieperioder före sluttentamen inte in i terminstiden, i andra länder är terminerna längre än 20 veckor).

Riktlinje

Om beräkningen leder till delar av poäng avrundas alltid uppåt till närmaste heltal.

Kommentar i övrigt

Added value - added credit

Studier utomlands kan i sig anses ha ett tilläggsvärde, som ges genom erfarenheten av att planera studierna, att vistas i ett annat lands akademiska miljö, nya arbetsmetoder etc. I olika sammanhang har tanken framförts att just denna personliga utveckling och just dessa kunskaper vid sidan av de rent akademiska borde leda till en generösare beräkning av antal tillgodoräknade poäng. Vidare har anförts kursers svårighetsgrad som en faktor att ta hänsyn till vid omräkningen samt att studier på ett främmande språk är ett hinder. Detta bör emellertid av olika skäl avvisas. Ett skäl är, att även för ett sådant system torde behov föreligga av vissa riktlinjer, inte minst för att bestämma om generositeten i så fall också skulle gälla alla dem som har hela sin högre utbildning från annat land. Vidare har även i Sverige kurser olika svårighetsgrad - i den mån det skall vägas in i poängsättningen har detta redan skett, så normalt även i andra länder.

Flyktingar med bristande studiedokumentation

Riktlinje

Om beslut inte kan fattas gäller följande avseende person som har uppehållstillstånd i Sverige som flykting och som har bristande studiedokumentation:

Högskolan skall, så långt som möjligt, använda prov/examination som grund för tillgodoräkandet. Detta tillvägagångssätt skall tillämpas om följande omständigheter kan åberopas:

- att man vid flykt tvingats lämna dokument kvar i hemlandet;
- att det inte går att kommunicera med myndigheterna i hemlandet;
- att arkiven i hemlandet har förstörts;
- att information av politiska skäl inte lämnas ut;

Uppgifterna om tidigare studier skall lämnas på heder och samvete och om möjligt bestyrkas av någon som känner till förhållandena.

Kommentar

Sektion VII i Lissabonkonventionen är ny i relation till tidigare konventioner (motsv.) på erkännandeområdet. Den bör hanteras i enlighet med de allmänna råd som tidigare (UHÄ-FS 1985:50) funnits på området. Exempel finns på att högskoleinstitutioner arbetar på det sättet och att det fungerar tillfredsställande.

När det gäller kontroll av flyktingars dokument bör försiktighet iaktas. Vederbörandes skriftliga medgivande bör inhämtas innan kontakt tas med myndigheter i det aktuella landet.

Examensbeviset

Riktlinje

I examensbevis skall tillgodoräkandet dokumenteras med en tydlig koppling till originaldokumentationen.

Minimikrav på formulering

Studier vid NN-universitetet vårterminen 19XX enligt transcript (motiv) daterat ååmmdd får tillgodoräknas som (svarande mot) YY poäng.

Fullständigare redovisning önskvärd

Den utländska studieprestationen skall så långt som möjligt anges i examensbeviset på originalspråket, med de ursprungliga studieenheter (motsv. poäng), ursprungsuniversitetet och studieperioden. Om tillgodoräkandet omfattar hel examen anges inte de enskilda kurserna (motsv.) utan endast examen, datum för examen och antal tillgodoräknade poäng.

Redovisning av del av kurs

Om fråga är om tillgodoräknande som prov/del av kurs sker normalt ingen detaljerad redovisning av detta i examensbeviset.

Kommentar

Det är viktigt för studenten att visa sin dokumentation från det utländska universitetet vid t.ex. ansökan om anställning. Den är i sig bärare av viktig information om studieprestationen. Det är därför också viktigt att det i examensbeviset klart framgår vilka studier utomlands som har tillgodoräknats, så att avnämaren får korrekt information om tillgodoräknandet.

Tillgodoräknande av språkstudier, vissa specialfrågor

Riktlinje

Studier i annat land i sådant språk som är svenska, A-, B eller C-språk i svensk gymnasieskola skall tillgodoräknas om det kan styrkas att studierna ligger på en nivå som är över svensk gymnasieskolas och till sin art är högskolestudier.

Förhållandet tillgodoräknande – antagning

Riktlinje

Högskolan skall verka för att vid prövning av utländsk högskoleutbildning för behörighet eller för rangordning i urval så långt som möjligt överensstämme råder mellan beslut i dessa ärenden och senare beslut om tillgodoräknande för examen.

Är det inte möjligt att fatta beslut om tillgodoräknande i samband med beslut om antagning skall den som anmäler sig till utbildning i anmälningsmaterialet eller på annat lämpligt sätt få information om förhållandet mellan såväl behörighetsprövning som beräknade högskolepoäng för urval och hur dessa bedömningar förhåller sig till tillgodoräknande för examen.

Kommentar

Sökande med utländsk meritering har betydligt större behov av tidigt och bindande besked om relationen mellan den bedömning som görs vid antagningen och en framtida bedömning i relation till examen än vad sökande med enbart svensk meritering har. Skälen är bland annat en ofta mer komplex studiesituation med t.ex. behov av komplettering av utländsk utbildning och en större risk för något olika bedömning i de båda grenarna av högskolans myndighetsutövning, inte minst p.g.a. den stora tidspressen i antagningsarbetet. Det nära sambandet finns särskilt mellan tillgodoräknande och antagning till senare del (högre årskurs) av program, antagning till högre nivå än grundkurs i "ämne", antagning till sådana kurser som ingår i utbildning för yrkesexamen, t.ex. till praktisk-pedagogisk kurs/utbildning för grund- resp. gymnasieskollärare. Idealt skulle därför behörighetsprövning, bedömning av högskolepoäng för rangordning

och tillgodoräknande för examen ske vid ett och samma tillfälle, vilket sannolikt av resursskäl är ogörligt.

I relation till behörighetsprövning kan följande resonemang föras:

1. den sökande *har* viss utbildning som svarar mot visst antal poäng och/eller viss kurs som utgör förkunskapskrav - bör leda till samma beslut i tillgodoräkandet relativt examen;
2. den sökande *har motsvarande* utbildning som därför också är tillräckliga förkunskaper - bör leda till samma beslut i tillgodoräkandet relativt examen;
3. den sökande *har inte* utbildningen i fråga men medges på grund av annan/samlad meritering undantag (dispens) från förkunskapskrav – leder normalt inte till samma beslut i tillgodoräkande relativt examen.

Om information om överlappning – se God sed punkt 4.

God sed vid tillgodoräknande/erkännande av utländsk högskoleutbildning

Inledning

Med god sed avses dels arbetsmetoden, dels förhållandet till den sökande. Texten inleds med punkter som avser god sed i allmänhet inom detta specifika beslutsområde, därefter förslag som relaterar sig specifikt till handläggningen av tillgodoräknande av utländsk högskoleutbildning.

Allmänt

1. Högskolan skall tillhandahålla anvisningar om ansökan om tillgodoräknande, så att den sökande i förväg vet vad som krävs för att en ansökan skall vara fullständig och således kunna ligga till grund för behandling. Anvisningarna skall finnas på åtminstone svenska och engelska
2. Kursbevisen skall innehålla sådana uppgifter om studierna och studieresultaten som krävs för att de skall kunna ligga till grund för behandling av ansökan om tillgodoräknande. Högskolan skall verka för att partneruniversitet förser (åtminstone) utbytesstudenter med motsvarande tydlig dokumentation. Den modell som Nordiska Ministerrådets samarbetsgrupp för frågor som rör den högre utbildningen (HÖGUT) rekommenderat är ett gott exempel på sådant innehåll (se bilaga).
3. Utbytesansvariga har särskild skyldighet att informera inte bara utresande studenter utan också handläggare inom den egna högskolan om studieorganisationen m.m. vid partneruniversiteten.

4.

Vid beslut om tillgodoräknande skall normal hänsyn tas till sådan överlappning med andra studier som leder till att alla studieresultat inte kan tillgodoräknas för examen. Om beslut om tillgodoräknande fattas innan studierna för examen är avslutade, måste därför information ges om att prövning av överlappning kan komma att göras vid examensutfärdandet och att tillgodoräkandet därvid kan förändras i relation till examensinnehållet.

Om beslut om tillgodoräknande fattas med kopior som grund bör detta framgå av beslutet, t.ex. genom att i beslutet föreskrivs att originaldokumenten skall företes i samband med prövning av ansökan om examensbevis.

Specifikt

5.

Universitet och högskolor i samverkan (SUHF) skall verka för att högskolans behov av stöd för handläggning av tillgodoräknande av utländsk högskoleutbildning beaktas av Högskoleverket.

6.

Högskolan skall inte kräva utlåtande från Högskoleverket vare sig för behörighetsprövning eller tillgodoräknandeprovning.

7.

I fall där högskolan fått information av Högskoleverket som utgjort del av underlaget för beslut om tillgodoräknande skall högskolan inte hänvisa studenten till verket för diskussion om beslutet och dess underlag – högskolan ansvarar för kontakten med studenten.

8.

Beslut om tillgodoräknande av utländsk högskoleutbildning skall dokumenteras på sådant sätt att det underlättas för handläggare vid andra myndigheter inom den högre utbildningen att vid behov och efter kontakt kunna ta del av beslut och beslutsunderlag.

HJÄLPREDA VID HANDLÄGGNING AV TILLGODORÄKNANDE- ÄRENDE MED UTLÄNDSK DOKUMENTATION

Arbetet med dokumenten Riktlinjer resp. God sed har haft sin naturliga bas i våra egna handläggande arbetsuppgifter med utländsk dokumentation. Vi har därför självklart ägnat en del av tiden till att jämföra och diskutera arbetssätt och erfarenheter av olika förhållningssätt, samtal som har varit särskilt givande eftersom vi representerar olika delar av den högre utbildningens administration. Detta dokument är en förmedling av den del av våra samtal som handlat om arbetsformer och angreppssätt, i syfte att vara till stöd och/eller idégivare för det konkreta handläggningsarbetet, främst för den som är relativt ny inom området.

BASFRÅGORNA

1. Är den sökande student vid din högskola?
- om inte, finns det annan grund för att pröva ansökan?
2. Är utbildningsanstalten med säkerhet sådan för vilken tillgodoräkning kan ske?
- om osäkerhet, kontakta den stödfunktion som oftast finns vid högskolan, t.ex. central examensavdelning, fakultetskansli, internationellt sekretariat, utbytesansvarig.
3. Är rätt och tillräcklig dokumentation fogad till ansökan?
- om inte, finns flyktingskäl för att acceptera bristfällig eller obefintlig dokumentation?

RIMLIGA KRAV PÅ DOKUMENTATIONEN

I normalfallet skall vi inte nöja oss med annat än originalhandlingar. När vi utfärdar examen kräver vi normalt originalhandlingar för sådan dokumentation som inte hämtas från det egna Ladok-systemet. Det finns ingen anledning att ha lägre krav vid beslut om tillgodoräkningen. Det är en fördel för alla parter om oklarheter utreds på ett tidigt stadium, annars transporteras kontrollfunktionen till examensutfärdarna. Det finns tyvärr exempel på förfalskade dokument över studieresultat, som via tillgodoräkningebeslut utan tillräcklig äkthetskontroll infogats som del av examen.

Vad gäller behov av översättningar av dokument varierar detta givetvis med språkkunskapen inom organisationen - det finns ingen anledning att kräva översättning om högskolan ifråga har tillräcklig och tillgänglig kunskap i språket ifråga. Det är vår uppfattning att danska, norska, engelska, franska och tyska behärskas tillräckligt väl inom högskolan för att sådana dokument aldrig skall behöva översättas.

En ansökan om tillgodoräknande *skall* innehålla följande dokument:

- examensbevis/diplom i original med text på (något av) landets officiella språk
- om examen har utfärdats: officiell dokumentation avseende de kurser/prov som ingår i examen ("transcript"), också det i original.
- översättning av transcript (se kommentar nedan)

alternativt

- för utbildning som ej har avslutats med examen (motsv.): officiellt kursbevis
- översättning (såvida det inte är utfärdat på något av följande språk: danska, norska, engelska, tyska eller franska) gjord av auktoriserad översättare, även det i original.

Högskolor utfärdar ofta diplom (motsv.) också på engelska, men p.g.a. glidningar i översättningar bör de normalt kontrolleras mot dokumenten på originalspråket.

För de språk där det är brist på auktoriserade översättare är det upp till högskolan ifråga att besluta om att acceptera annan tillförlitlig översättare. Översättningar vid Invandrarverkets (tidigare) språksektion accepteras.

- dokumentation av ev namnändring
- dokumentation av ev ändring av födelsedatum
- beskrivning av utbildningens/examens/programmets struktur och allmänna uppläggning, även om den sökande inte har en avslutad examen (t.ex. Studienordning vad avser studier i Tyskland, Degree Requirements för studier i t.ex. USA); se sid 100 i Högskoleverkets rapport 1998:15R.
- information om poäng-/creditsystemet
- information om betygssystemet
- kurskatalog (motsv.), berörda delar och avseende den period studierna har ägt rum
- när sådant utfärdats: Diploma Supplement
- när sådant utfärdats: utlåtande av Högskoleverket (motsv. äldre myndighet) eller myndighet som gjort bedömning i legitimations-/auktorisations syfte

Kräv bara kursplaner och litteraturlistor när det krävs för bedömningen, likaså uppsats/självständigt arbete (motsv.).

Originalhandlingarna behålls normalt till dess ärendet är avslutat. Gör alltid åtminstone enkla okulära kontroller för att se att doku-

menten inte är manipulerade - se nedan avsnitt Äkthetskontroll.

ARBETSGÅNG

Gå igenom alla handlingar med avseende på kongruens och rimlighet vad avser namn-födelsedatum-utbildningsförlopp mm.

Tänk bland annat på följande:

* Många länder har andra namntraditioner än Sverige - ordningsföljden mellan namnen kan variera, olika delar av namnet kan användas i olika dokument. Men det skall finnas rimlig kongruens och sätet att använda namnet skall kunna förklaras. För många länder är också t.ex. födelseort och föräldrars namn viktiga beståndsdelar av dokumentationen, som alltså också kan användas för att finna kongruens.

* Namnändring skall vara dokumenterad av myndighet.

* Födelsedatum skall stämma mellan olika dokument och med rimligheten för examenstidpunkt (motsv.) med hänsyn till utbildningstidens längd i resp land. Omräkningstabeller för de i sammanhanget vanligast förekommande länderna med annan kalender än vår är praktiska hjälpmedel.

* Kontrollera att dokumentationen avseende terminer/läsår stämmer med totalt antal studieår och med information om examenssystemet i landet vid den tidpunkten.

* Om landets högre utbildningsanstalter i allmänhet eller visst universitet haft perioder av stängning kan det vara rimligt att kontrollera att dokumenten inte är inkongruenta i relation till sådan information (t.ex. Kina, Etiopien, Libanon, Iran).

* Kontrollera översättningen så långt som möjligt - i många fall kan man göra vissa kontroller även om man inte behärskar språket i fråga - t.ex. kan man lära sig eller ha tillgång till hur siffror skrivs i andra språk (vilka ju normalt är vanliga i denna sorts dokument) eller standardtermer (t.ex. tecken för deltidsuniversitet i Kina).

* Kontrollera i övrigt det som kan kontrolleras - t.ex. antalet kurser, ordningsföljden mellan kurser och betyg, betygsutvecklingen mellan olika år (dvs om stora skillnader finns mellan studieresultat olika år kan det vara skäl att åtminstone kräva förklaring), osv.

* Acceptera inte okritiskt översättares kommentarer eller försök att anpassa terminologin till svenska begrepp, såsom betygsskalor, examensbenämningar osv.

* Om du finner oklarheter eller finner översättningen obrukbar och inte kan komma tillrätta med det genom bruk av högskolans interna resurser (t.ex. personal med kunskaper i aktuellt språk eller om det aktuella landets utbildningssystem) skall den sökande uppmanas att

inkomma med ytterligare dokumentation och/eller ny översättning - detta förutsätter förstås tydliga anvisningar om vilka bristerna är.

* Kontakta resp universitet för förklaringar och klargöranden (detta blir samtidigt en stickprovskontroll av äktheten) - men var trots det försiktig när det gäller kontroll av flyktingars dokument. Vederbörandes skriftliga medgivande bör därför inhämtas.

ENKLA HJÄLPMEDEL

* I varje europeiskt land samt i de länder som tillhör UNESCOs Europaregion finns det ett nationellt organ som kan bistå med information om resp lands utbildningssystem (även historisk information) och ofta hjälpa till med att knyta kontakt med relevanta andra myndigheter. I Sverige är det Högskoleverket som har denna funktion. En lista över dessa ENIC/NARIC-kontor finns på <http://culture.coe.fr/her/eng/esumobeniciolist.200498.htm>

* Skaffa dig tillgång till de vanligaste handböckerna och spara dem. Informationen på t.ex. Internet uppdateras men du arbetar normalt med historiska dokument. Likaså bör du ha kataloger från de universitet/högskolor som är mest frekvent förekommande i dina tillgodoräknandefall.

Högskoleverkets internationella avdelning har publicerat en bibliografi över goda handböcker (motsv.); den kommer att kunna nås via verkets hemsida.

* De nordiska högskolorna och de nordiska nationella myndigheterna hittar du lätt via www.abo.fi/norden/.

* Skaffa dig åskådningsexempel på de vanligaste (korrekta) dokumenten från de i sammanhanget vanligast förekommande länderna

ÄKTHETSKONTROLL

En viss skepsis är både rimlig och tillåten - man skall dock inte överdriva risken för förfalskningar eller manipulerade dokument. På antagningsområdet har dock antalet registrerade ifrågasatta förfaranden ökat (i och med att gymnasiebetyg i allt större utsträckning registreras, sparas och distribueras till andra högskolor) - det finns inget skäl att tro att examens-/tillgodoräknandeområdet är skonat från förfalskningar (och detta gäller givetvis även svenska dokument).

Man kan skilja mellan olika kategorier av ifrågasättningsbara dokument. Följande är exempel på detta:

- dokument som är oäkta, dvs de har aldrig i någon form utfärdats vid högskolan i fråga

- faktiskt utfärdade dokument som ändrats t.ex. vid kopiering, scanning, korrekturlack med avseende på namn, födelsedatum, betyg, kursuppgifter, underskrifter, stämplor mm.

- dokument som har utfärdats vid högskolan i fråga - men av obehörig person (inside job)

- översättningar som 'redigerats' till sökandens fördel (ohederliga översättare eller översättare som inte kan området och därför oavsiktligt missleder)

- dokument som producerats vid Degree Mills/Diploma Mills, dvs dokumentet är i och för sig äkta men det är baserat på ett icke-existerande studium vid ett icke-existerande universitet

- allt möjligt annat, bara fantasien sätter gränser

* Meddela övriga högskolor i landet om din högskola har konstaterat en förfalskning. Du kan t.ex. be examensansvariga och antagningsansvariga att meddela via sina elektroniska diskussionslistor.

BILAGA 2

Nordiskt kursbevis

För att underlätta meritöverföringen mellan de nordiska länderna, har "Nordiska planeringsgruppen för frågor som rör ekvivalering och meritöverföring" (en grupp under det "Nordiska universitetsadministratörssamarbetet, [NUAS](#)") utarbetat ett förslag till uppgifter som bör ingå i ett kursbevis. Naturligtvis kan ytterligare uppgifter ingå i kursbevisen, som också kan kompletteras med litteraturlistor, studieplaner osv. Följande uppgifter rekommenderas utgöra den minsta gemensamma kärnan av uppgifter i ett kursbevis:

- Universitetets/högskolans namn
- Uppgift om vid vilken enhet beviset är utfärdat (institution, fakultet, förvaltningsenhet eller liknande)
- Förordning/reglemente enligt vilken/vilket beviset är utfärdat
- Studentens förnamn, efternamn, födelsedatum (år/månad/dag)
- Studentens personnummer
- Kursens fullständiga benämning
- Kursens omfattning uttryckt i normalstudiebegrepp samt kort information om vad begreppet står för (t ex att 1 poäng svarar mot en termins studier)
- Vilken nivå i ämnet kursen ligger, så långt möjligt, (t ex andra terminens studier i historia)
- Studentens betyg/karakter på kursen samt information om vilka betyg som kan finnas
- Om resultatet avser avslutad kurs eller delkurs/delpröve
- Datum för betyg/karakter, alternativt om sådant ej kan ges, uppgift om vilken termin, examensperiod eller liknande betyget givits
- Om kursen genomförs inom ramen för ett utbytesprogram, ex vis NORDPLUS
- Underskrift och namnförtydligande
- Datum för kursbevisets utfärdande

BILAGA 3

Litteratur-/materialförteckning

Högskoleförordningen SFS 1993:100
UHÄ-FS 1985:50 Allmänna råd rörande tillämpningen av 7 kap 9§
högskoleförordningen;
HSVFS 1998:4 Föreskrifter av Högskoleverket om vilka
utbildningar som kan anses ha godtagbar standard på eftergymna-
sial nivå utanför Norden;

Forslag til Nordisk tentamensgyldighed, Nordisk utredningsserie 3/
74;

Avtal om nordisk tentamensgiltighet 1975 (Sigtunaavtalet);
Överenskommelse 1996 mellan Danmark, Finland, Island, Norge
och Sverige om tillträde till högre utbildning;
Utvidet internordisk tentamensgyldighet, Om godkjenning av stu-
dier utenfor det statlige universitets- og høgskolesystem,
TemaNord 1997:521;

Convention on the recognition of qualifications concerning higher
education in the European region 1997 (Lissabonkonventionen);
Explanatory report to the convention etc. 1997;
Principles of good practice in academic recognition procedures, CC-
PU 14th session Berlin 1991;
Recognition: tools for good practice, document prepared for the
CC-HER forum conference on recognition of higher education
qualifications, Malta 1994;

Värdering & erkännande av utländsk högskoleutbildning. Principer
och metodik. Högskoleverket 1998 (rapport 1998:15R);
Utbildning och forskning för strategisk internationalisering. Redo-
visning av ett regeringsuppdrag. Högskoleverket 1998.

Procedurer ved vurdering af udenlandske uddannelser,
Rektorkollegiet Danmark feb 1998

Några svenska och utländska termer för "tillgodoräknande" och
liknande - en första kartläggning. PM 860110 avd dir H Å Karl-
ström, UHÄ;

Lokala föreskrifter (examens- och tillgodoräknande-) från
Hälsö högskolan Jönköping, Lunds universitet, Högskolan Kristian-
stad, Chalmers Tekniska Högskola, Mälardalens högskola, Dalarnas
högskola, Högskolan Gävle, Stockholms universitet, Högskolan i
Jönköping, Kungliga Tekniska Högskolan, Högskolan i Skövde, Sve-
riges Lantbruksuniversitet, Högskolan i Trollhättan/Uddevalla,
Linköpings universitet (samt Hälsö universitetet Linköping), Mitt-
högskolan, Uppsala universitet, Göteborgs universitet, Högskolan i
Borås.

BILAGA 4

**SVERIGES UNIVERSITETS-
OCH HÖGSKOLEFÖRBUND**

1998-04-02

Dnr 9/98

Presidiet

Tillsättande av en samverkansgrupp i frågor som gäller tillgodoräknande av utländsk högskoleutbildning

Det föreligger ett behov av att få fram generella riktlinjer för hur utländsk högskoleutbildning skall tillgodoräknas. Arbetsutskottet beslutade vid sitt sammanträde 1998-02-04 dels att tillsätta en arbetsgrupp för ändamålet, dels att uppdra åt presidiet att fatta slutligt beslut om direktiv för arbetet och om gruppens sammansättning.

Samverkansgruppens uppgifter är att

1. avge förslag till generella riktlinjer för tillgodoräknande av utländsk högskoleutbildning
2. avge förslag till god sed i arbetet med erkännande/tillgodoräknande av utländsk utbildning
3. för SUHF bereda det förslag om Diploma Supplement, som väntas till i början av 1999
4. att utgöra SUHF:s referensgrupp i frågor som gäller genomförandet av den nya konventionen om tillgodoräknande för Europa-regionen, the Lisbon Convention.

Samverkan bör ske med Högskoleverket. Utbyte av erfarenheter med verket är naturligt och viktigt inom detta område. Visst utvecklingsarbete torde kunna genomföras gemensamt. Samverkan med studenterna är också angelägen för att effektivt tillvarata deras erfarenheter i dessa frågor. Gruppen bör därför bestå av företrädare också för Högskoleverket och SFS, dock med begränsning av deras medverkan till p 1 - 2 ovan.

SUHF utser följande personer att ingå i samverkansgruppen:

Irja Persson Utterhall, Göteborgs universitet

Monica Ungerholm, Linköpings universitet

Karin Sandevärn, Uppsala universitet

Maria Wahréus, Lärarhögskolan

Ingrid Iveling, Högskolan i Borås

Högskoleverket har nominerat Ann Besmanoff, Teresa Edelman och Eva Ragnarsson att ingå i gruppen. SFS har nominerat Clara Edman att ingå i gruppen. (Anm: Edelmanns nominering har sedermera återkallats/ipu)

SUHF utser Irja Persson Utterhall att vara gruppens ordförande. Samverkansgruppen bör fortlöpande hålla SUHF:s kansli informerat om sitt arbete.

Beslut i detta ärende har fattats av ordföranden, rektor Gustaf Lindencrona efter föredragning av generalsekreteraren Lars Ekholm. I beslutet har också vice ordföranden, rektor Ingemar Lind deltagit.

KONTAKTUPPGIFTER

Utredare Ann Besmanoff
Högskoleverket
Box 7851
103 99 Stockholm
tel: 08-5630 8664
fax: 08-5630 8650
epost: ann.besmanoff@hsv.se

Teknolog Clara Edman
Virebergsv 15
169 30 Solna
tel: 070-575 68 15
fax: 08 27 46 08
epost: clara.edman@ths.kth.se

Byrådirektör/studievägledare Ingrid Iveling
Högskolan i Borås
501 90 BORÅS
tel: 033/16 41 05
fax: 033/ 16 40 01
epost: Ingrid.Iveling@hb.se

Avdelningsdirektör Irja Persson Utterhall
Göteborgs universitet
Box 100
405 30 GÖTEBORG
tel 031-773 1038
fax 031-773 5216
epost irja.persson-utterhall@adm.gu.se

Utredare Eva Ragnarsson
Högskoleverket
Box 7851
103 99 Stockholm
tel: 08-5630 8674
fax: 08-5630 8650
epost: Eva.Ragnarsson@hsv.se

Avdelningsdirektör Karin Sandevärn
Uppsala universitet
Box 256
751 05 Uppsala
tel: 018/471 1910
fax: 018/471 1642
epost: Karin.Sandevarn@uadm.uu.se

Avdelningsdirektör Monica Ungerholm
Filosofiska fakulteten
Linköpings universitet
581 83 LINKÖPING SWEDEN
tel: 013-281042
fax: 013-281699, 282814
epost: monun@ffk.liu.se

Byrådirektör Maria Wahréus
Lärarhögskolan i Stockholm
Box 34103
100 26 Stockholm
tel: 08-737 57 18
fax: 08-737 57 50
epost: Maria.Wahreus@lhs.se